Habibullayev Baxromjon

Qobilovna Hilola

Central Asian Medical Unversitiy , O'zbekiston

PSEVDOAALLERGIKNI TABIIY YO'LLAR BILAN DAVOLASH USULLARI

Psevdoallergik bugungi kunda juda keng tarqalib borayotgan patologiyalardan biri.

PSEVDOAALLERGIK (yun. allos — boshqa, o‘zga, begona va ergon — ta’sir) — kishi organizmida tashqaridan ta’sir qiluvchi allergenlik xususiyatiga ega bo‘lgan har xil yot moddalarga nisbatan paydo bo‘ladigan o‘ziga xos reaksiya. Allergik reaksiyaga sabab bo'ladigan omil "allergen" deb ataladi. Bunday moddalar turli xil mahsulotlarda bo'lishi mumkin. Masalan:oziq-ovqat,ichimliklar. Allergenga nisbatan javob raksiyasi darhol yoki asta-sekin o‘ta sezuvchanlik ko‘rsatish orqali sodir bo‘ladi. Allergen organizmga tushganida unga javoban haqiqiy va soxta (psevdoallergik) allergik reaksiyalar paydo bo‘lishi mumkin. Inson immuniteti allergenga patogen (tashqi zararli moddalar) deb javob beradi va uni uni begona bakteriya, virus, qo’ziqorin yoki toksin kabi yo’q qilishga harakat qiladi.

2010 yilda Portsmut universiteti doktori Karina Venter va uning hamkasblari tomonidan o'tkazilgan tadqiqot natijalari e'lon qilindi, unga ko'ra so'ralgan har besh kishidan biri oziq-ovqat Psevdoallergiklari bor deb da'vo qilsa, laboratoriya tekshiruvlariga ko'ra bu Psevdoallergik deb ataladigan har o'n kishidan bittasida topilgan. Tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, ba'zi reaktsiyalar immunitetsiz psevdo-allergik mexanizmlar bilan bog'liq bo'lgan. Bunday reaktsiyalarning rivojlanishi quyidagilarga yordam beradi:

- bunday reaktsiyalar uchun individual moyillik,

- gistaminning paydo bo'lishiga olib keladigan mahsulotlardan foydalanish (tabiiy histaminolibratatorlar: tuxum oqi, kerevit, qisqichbaqalar, qulupnay, pomidor, shokolad, baliq, jambon, ananas, yerfistığı, kakao),
- ko'p miqdorda histamin va shunga o'xshash faol moddalarni o'z ichiga olgan ovqatlardan foydalanish (qizil sharob, salam, ketchup, baqlajon, banan, karam, qattiq pishloq, xamirturush, pivo),
- gistamin va boshqa yallig'lanish molekulalarini (atsetilsistein, ambroksol, aminofilin, amitriptilin, xlorokin, klavulan kislotasi, dihidralazin, izoniazid, metamizol, metoklopramid, pankuronium, propafilon) yo'q qiladigan fermentlarni bostiradigan dori-darmonlarni qabul qilish.

Biroq allergen zararli emas. Shunchaki immun tizimi bu moddaga juda sezgir bo'lib qolgan. Immunitet tizimi Psevdoallergikga ta'sir qilganda, allergenni yo'q qilish uchun antitanalar turi immunoglobulin E (IgE) ni chiqaradi. Bu organizmda allergik reaktsiyaga olib keladigan kimyoviy moddalar ishlab chiqaradi. Ushbu kimyoviy moddalardan biri gistamin deb ataladi. Gistamin mushaklarning qisqarishiga olib keladi, shu jumladan qon tomirlarining devorlarida va nafas yo'llarida ham. Gistamin shuningdek burundagi shilliq ajralishiga yordam beradi.

Gistamin (Histaminum) — gistidin aminokislotasi hosilasi. Biogen aminlardan biri. U hayvonlar va insonlarning turli a'zo va to'qimalarida nofaol shaklda bo‘ladi. Sintezlab ham olinadi. Anafilaktik shok, yallig‘lanishlar va allergik reaksiyalarda (qarang Psevdoallergik) ko‘p ajraladi. Me'da shilliq qavatidagi bezlarni qo‘zg‘atib, shira ajralishini kuchaytiradi; mayda qon tomirlarni kengaytirib, qon oqishini tezlatadi. Gistamin bu ham garmon,ham neyrotransmitter vazifasini bajaradi. Bu shuni anglatadiki,u bir tomondan turli organlar va to'qimalarning faoliyatini o'zgartiruvchi qon orqali oqadi,ikkinchi tomondan asab tiziminingfaoliyatini tartibga solish uchun neyronlar tomonidan sintezlanadi. Markaziy asab tizimida,xususan

miyada,gistaminishlab chiqarilganda neyronlar orasidagi aloqasi tartibga solishda muhim rol o'ynaydi.

Eng ko'p uchraydigan oziq-ovqat allergenlariga quyidagilar kiradi:

- sut
- baliq va baliq mahsulotlari,
- tuxum
- turli hayvonlar va qushlarning go'shti,
- oziq-ovqat donalari
- loviya
- yong'oqlar
- meva va sabzavotlar.

Baliq va dengiz mahsulotlari. Bu eng kuchli allergenlardan biridir. Dengiz baliqlari daryo baliqlariga qaraganda ko'proq allergen ekanligi ishoniladi. Ko'zga tashlanadigan alerjenik xususiyatlarga ega dengiz mahsulotlariga qisqichbaqasimonlar va mollyuskalar kiradi. Dengiz mahsulotlari allergenlari barqaror va pishirish, qayta ishlash, hazm qilish paytida parchalanmaydi. Ba'zi allergenlar hatto issiqlik bilan ishlov berish paytida bug'lanishi mumkin va baliq pishirganda havoda bo'lishi mumkin.

Tovuq tuxumining oqsillari eng keng tarqalgan etiologik ahamiyatga ega oziq-ovqat allergenlari qatoriga kiradi. Buning sababi, tuxumdagi oqsillar, shuningdek baliq, gistaminning chiqarilishini rag'batlantirishi mumkin. Ular orasida shuningdek, termolabile va termostabil antijenler mavjud, allergenlar sarig'ida bo'lishi mumkin. Tuklar, kepek va parranda bilan o'zaro o'zaro ta'sirlanish kuzatilishi mumkin.

Sut. Sutning tarkibi turli xil xususiyatlarga ega bo'lgan juda ko'p turli xil oqsillarni o'z ichiga oladi, shuning uchun sut Psevdoallergiksining batafsil namoyon bo'lishi turli odamlarda farq qilishi mumkin. Ushbu allergenlar turli xil barqarorlikka ega. Ulardan ba'zilari yuqori darajada barqaror bo'lib, ularni hatto sut va sut formulalarida ham saqlash mumkin, ba'zilari uzoq vaqt qaynash va / yoki sutni achish bilan o'z xususiyatlarini yo'qotadilar.

Shunday qilib, zardobdagi albumin tanasi 60-70C da, va kazein 120S ga qadar qizdirilganda ham allergen xususiyatini yo'qotmaydi. Boshqa sutemizuvchilarning suti ham allergenik xususiyatlarga ega emas. Kamroq ishlatilganligi sababli, ular uchun sensitizatsiya kamroq uchraydi. Hayvonlarning go'shti. Hayvonlarning go'shtiga Psevdoallergik kamroq tarqalgan. Ko'pgina hollarda, go'sht allergenlari pishirish paytida yo'q qilinadi. Psevdoallergik ma'lum bir go'sht turi yoki turli darajadagi bir necha turdagi go'sht bo'lishi mumkin. Rosaceae: olma, shaftoli, o'rik, olxo'ri, gilos, malina. Rosaceae uchun monoPsevdoallergik kam uchraydi. Rosaceae uchun Psevdoallergik daraxt poleniga sezgir bo'lgan polinozli bemorlarda ko'proq uchraydi.

Dukkaklilar: ilgari dukkaklilarga (no'xat, loviya, soya) Psevdoallergik kam uchraydi, deb ishonilgan. Shu bilan birga, bolalar va kattalar tomonidan soya fasulyasini iste'mol qilish unga Psevdoallergik holatlarini keskin oshirdi. Yong'oq dukkaklilar orasida eng kuchli alerjen hisoblanadi. Unga hatto anafilaktik shokni rivojlantirish ham kam emas. Va, eng muhimi, yerfıstığı ko'pincha yashirin allergen kabi sanoat mahsulotlarining bir qismidir. Issiqlik bilan ishlov berishdan keyin er yong'oqlarining allergenik xususiyatlari oshadi.

Dorilar Psevdoallergik belgilarini bartaraf etishga yordam beradi, ammo uni davolay olmaydi. Psevdoallergiklarni davolash uchun ko’plab tabletkalar shifokor retseptisiz mavjuddir. Dori vositasini ishlatishdan oldin shifokoringizga murojaat qiling.

Antigistaminlar (gistamin antagonistlari): ular allergik reaktsiyaning bir qismi bo'lgan, tanada ishlab chiqariladigan gistaminning ta'sirini to'xtatadilar. Ba'zi antigistaminlar bolalar uchun mos emas.

Burun uchun tomchilar: Ba'zi bemorlar pollinoz bo'lgan hollarda burun uchun tomchilar yordam berishadi, deb aytishadi. Burun uchun tomchilar qisqa muddatli ta'sir ko'rsatadi.

Psevdoallergikni davolash uchun esa xalq tabobatidan foydalanish ancha zararsiz va samarali usul.

1. Selderey (karafs)ning dorivorlik xususiyati eramizdan oldingi asrlarda ham ko'pchilikka ma'lum bo'lgan. Tabiblar qadimdan to bugunga qadar teridagi yaralarni tez bitirishda, tanaga quvvat berishda, nafas qisishi (astma)da va ko'krakdagi og'riqlarni qoldirib, Psevdoallergik tufayli badanga toshma toshishida seldereydan foydalanishgan.

2. Oddiy dalachoy o'tidan 30gr, tillabosh o'tidan 40gr,qoqio'tning maydalangan ildizi va qirqbo'g'in o'tidan 25grdan,makkajo'xori popugidan 10gr,mavrak o'tidan 15gr, ma'matakning maydalangan mevasidan 40gr olib yig'ma qilinadi. To'rt osh qoshig'i ustiga yarim litr suv quyib, sakkiz soat tindirib qo'yiladi. So'ngra past olovdaqaynash darajasigacha olib boriladi, lekin qaynatilmaydi. Keyin 4soat damlab qo'yiladi. Kuniga 3 mahal ovqatdan yarim soat oldin chorak stakan ichiladi. Davolanish olti oygacha davom etadi. Spirtli ichimliklar ichish qat'iyan taqiqlanadi.

3. Dafna bargidan 5 donasini 200mlsuvda o'n daqiqa qaynatiladi va bir soat damlab qo'yiladi. So'ngra suzib, kun davomida 5-6 mahal allergik diatezni davolashda bir choy qoshiqdan ichiladi. Shu qaynatma terining qichiydigan joylariga surtiladi.

4. Yong'oq bargi yoki ittikanak o'tidan 100-150gr olib,sakkiz litr qaynoq suvda yarim soat damlab qo'yiladi. So'ngra suzib, vannaga solinadi. Suv harorati 37,5°C daraja bo'lishi kerak. Har ikki kunda 10-15 daqiqadan vanna qabul qilinadi.

5. Psevdoallergik kasalligida terida pufakchalar paydo bo'lsa, qichisa va qizarsa, isiriqni qaynatib, suviga cho'milish tavsiya etiladi. Buning uchun isiriq mevasi bilan bandini maydalab, qaynab turgan suvga solinadi va 2-3 daqiqa qaynatib, shu qaynatmani qo'shib cho'milish kerak.

6. Allergik holatlarda qichitqi o‘t (krapiva) tindirmasi foyda beradi. Bir osh qoshiq yangi qichitqi o‘t (yoki qurug‘ining) gulini bir stakan qaynoq suvga soling. Qalin matoga o‘rang, yarim soatcha tursin. Keyin dokada suzib, kuniga 4-5 mahal yarim stakandan yoki 3 mahal bir stakandan iliq holida ichasiz. Damlama har gal yangidan tayyorlanadi. Bu shifobaxsh bo‘lib, badandagi qichishishlarni yo‘qotadi, allergenlardan sizni himoyalaydi.

7. Ittikanak va kapalakgul o'tlaridan teng miqdorda olib, unga 1/2nisbatda ituzum o'tidan qo'shib, choy kabi damlab ichiladi. Ittikanli vannalar bolalarning ba'zi diatez kasalliklarini hamda qo'tir va turli teri kasalliklarini davolashda yaxshi samara beradi.

8. Na'matak mevasidan va qoqio't ildizidan teng miqdorda aralashtirib, bir osh qoshig'ini kechqurun termosga solib, ustiga bir stakan qaynoq suv quyiladi. Kuniga uch mahal 1/3 stakandan 2-3oy davomida iste'mol qilinadi.

9. Psevdoallergik xuruji boshlanmasdan oldin kuniga ikki mahal- ertalab va kechqurun ikki choy qoshiq olma sirkasi yarim stakan suv bilan ichiladi. Bu davolash usuli kasallik alomatlari yo'qolguncha qo'llanadi. Aksa urish va ko'zdan suv oqishi 4-5kunda yo'qoladi.

10. 3-5 dona sabzi va 2 dona sharbatini petrushka va gulkaramning ikki mayda gulbandi sharbatiga aralashtirib, kuniga 2-3 mahal ovqatdan yarim soat oldin ichiladi.

Har qanday davo chorasini qo'llashdan oldin shifokor bilan maslahatlashish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abu Ali ibn Sino "Tib qonunlari". Uchinchi nashr. Toshkent-2020.

2. Professor Ibrohimjon Asqarov " Tabobat qomusi". Toshkent-2019.

3. Abu Ali ibn Sino " Urjuza yoki 1326 bayt tibbiy o'git". Toshkent-1999.

4. Bositxon ibn Zohidxon Shoshiy "2073 xil dorivor moddaning tibbiy xosiyatlari". Toshkent-2014.

5. Abu Bakr ar-Roziy " Kasalliklar tarixi". Toshkent-1994.

6. https://uz.mazorhomes.com

WORDLY KNOWLEDGE